

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

*Збірник наукових праць
здобувачів вищої освіти
і молодих учених*

2022 рік

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**Фінансові аспекти
розвитку економіки України:
теорія, методологія, практика**

**Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти
і молодих учених**

*Рекомендовано до опублікування рішенням Вченої Ради факультету економіки і управління
Хмельницького національного університету
протокол № 4 від 22.11.2022 р.*

*Рекомендовано до опублікування рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницького національного університету
протокол № 4а від 21.11.2022 р.*

Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених підготовлено за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України», яка проводилася 16 листопада 2022 р. на базі Хмельницького національного університету.

Голова редколегії:

Хрущ Н. А., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Члени редколегії:

Квасницька Р. С., д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Форкун І. В., к.т.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Ларіонова К. Л., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Доценко І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Матвійчук Л. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Пристапа Л. А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Сидорчук І. П., к.е.н, ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Гордєєва Т. А., ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Олійник А. В., ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Технічний секретар редколегії:

Доценко І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол.: Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та ін. (відп. ред. Н. А. Хрущ). Хмельницький : ХНУ, 2022. 130 с.

У збірнику подано статті, що відображають результати наукових досліджень молодих учених, здобувачів вищої освіти за напрямками: стратегічні напрями розвитку інновацій в фінансовому управлінні суб'єктами господарювання в процесі євроінтеграції; інноваційне забезпечення розвитку різних сегментів національного та світового фінансового ринків; фінансове забезпечення інноваційного розвитку державного сектору економіки; фінансове забезпечення інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах євроінтеграції; фінанси домогосподарств у забезпеченні інноваційного розвитку різних сфер економіки в умовах дії євроінтеграційних процесів; загальні проблеми інноваційного розвитку економіки в умовах євроінтеграції.

Автори погоджуються з правом розміщення статей у збірнику наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених в електронному вигляді на офіційному сайті кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького національного університету за адресою: <https://fbss.khmn.u.edu.ua/>

УДК 338:33(477)

3. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку державного сектору економіки

Азарянський А. В., Яцюк Н. В., Стадник В. В. ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ ЯК СКЛАДОВОЇ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	75
Вудвуд В. В. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ.....	77
Самчук К. В., Тищенко В. Ф. ДЕКЛАРУВАННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ПРИ ПЕРЕВЕЗЕННІ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ.....	80
Фірчук М. С., Рилєєв С. В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	82
Харчишина К. Д., Форкун І. В. ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ.....	84

4. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах євроінтеграції

Вдовенко Н. М. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	87
Каращук Г. С., Руденко І. В. ЩОДО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	88
Мирончук А. О., Доценко І. О. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	91
Моголівець Є. П., Масюк Ю. В. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	94
Фербей Г. М., Рилєєв С. В. ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ТА ЙОГО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	96

5. Фінанси домогосподарств у забезпеченні інноваційного розвитку різних сфер економіки в умовах дії євроінтеграційних процесів

Петрищева К. Г. СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ.....	100
Рябцев Д. О., Юрко І. В. ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	103

виробництва екологічнобезпечної рибної продукції. Передбачено забезпечення споживачів високоякісною, що заслуговує на довіру, рибною продукцією. Зазначимо про деякі зміни і доповнення оскільки 23 березня 2021 року з'явилася інформація про підпорядкованість нового фонду новоствореному Європейському агентству з питань клімату, інфраструктури та навколишнього середовища. Тепер не Єврокомісія буде роздавати ці кошти, а Агенція буде всім управляти. Європейський фонд морського та рибного господарства незабаром буде замінений новим Європейським фондом морського рибальства та аквакультури (EMFAF), амбіційним пакетом підтримки для реалізації спільної рибної політики (CFP), морської політики Союзу та порядку денного ЄС для міжнародного океану управління. Підрозділ Європейський фонд морського та рибного господарства (EMFF EASME) перетвориться на Підрозділ стійкої синьої економіки Європейському агентству з питань клімату, інфраструктури та навколишнього середовища (CINEA).

Висновки. Важливим в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів є усвідомлення можливостей, а також ймовірність викликів, які несуть у собі процеси інтеграції для вітчизняного рибного господарства та аквакультури.

Таким чином, маємо можливість відмітити, що і галузь аквакультури потребує внесення змін до Бюджетного кодексу України у питаннях фінансової підтримки розвитку рибного господарства, підтримки господарств і виробників.

Література

1. Pichura V., Dudiak N., Vdovenko N. Space-Time Modeling of Climate Change and Bioclimatic Potential of Steppe Soils. *Indian Journal of Ecology*. 2021. № 48 (3) P. 671–680.
2. Pichura V., Potravka L., Skok S., Vdovenko N. Causal Regularities of Effect of Urban Systems on Condition of Hydro Ecosystem of Dnieper River. *Indian Journal of Ecology*. 2020. Vol. 47. Issue 2. P. 273–280.
3. Karpenko L., Zalizko V., Vdovenko N., Starynets O., Mienialova H. Entrepreneurship as a basis for promotion of the strategy of development of polish industrial enterprises. *Journal of Entrepreneurship Education*. 2019. Vol. 22. Issue 3.
4. Збарський В. К. Сталий розвиток сільських територій: проблеми і перспективи. *Економіка АПК*. 2010. № 11. С. 129–136.

Каращук Г. С., Руденко І. В.

**Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету,
м. Харків**

ЩОДО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище передбачає запровадження інноваційної моделі розвитку, яка має сприяти високим темпам сталого економічного зростання в країні. Це дасть можливість забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищить експортний потенціал країни у світовому науково-технологічному просторі [1].

Інноваційний етап розвитку нерозривно пов'язаний з пошуком джерел фінансування та підвищення ефективності використання фінансових важелів. Особливо актуально це під час воєнних дій, які відбуваються в країні останнім часом. Зважаючи на дефіцит фінансових ресурсів, який притаманний нинішній економічній ситуації в Україні, питання фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств стають дуже актуальними і потребують подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням інноваційних аспектів діяльності промислових підприємств займалися як закордонні, так і вітчизняні науковці. Вагомий внесок у вирішення цієї проблеми зробили В. В. Зянько, І. Ю. Спіфанова, М. І. Діба, О. М. Юркевич, Г. В. Возняк, А. Я. Кузнецова, А. Б. Почтовюк, І. В. Колодяжна, К. Е. Борблік, Л. І. Федулова, І. В. Руденко та ін.

Наукові розробки цих та інших авторів містять серйозні напрацювання щодо питань фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств. Проте ряд проблем, пов'язаних з проблемою активізації інноваційного розвитку, не знайшли свого вирішення. Необхідно своєчасно аналізувати можливі джерела фінансування інвестицій, які мають найбільший вплив на обсяги інноваційної діяльності. Це й обумовило актуальність обраної теми дослідження.

Мета статті: аналіз сучасного стану фінансового забезпечення інноваційної підприємницької діяльності в Україні, виявлення існуючих проблем та розробка пропозицій щодо вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Зіткнувшись з глобальними економічними, екологічними та соціальними проблемами, весь цивілізований світ активно шукає шляхи їх вирішення. Тому у вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН відбувся Саміт сталого розвитку ООН, де були сформульовані цілі та завдання. Україна підтримала досягнення цілей сталого розвитку з урахуванням індивідуальної економіки, які були затверджені на державному рівні з 2019 року. Проте, як показало дослідження, інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, а кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації, продовжує зменшуватися з кожним роком [2].

Відомо, що «фінансове забезпечення наукової і науково-технічної діяльності в Україні здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів установ, організацій та підприємств, вітчизняних та іноземних замовників робіт, грантів, інших джерел, не заборонених законом» [3].

Аналіз структури джерел інноваційної діяльності в Україні (табл. 1, рис. 1) показав, що у 2020 році інноваційна діяльність фінансувалася за рахунок: 1) коштів державного бюджету – на 279,5 млн грн (1,9 % загальної суми); 2) власних коштів підприємств – на 12297,7 млн грн (85,4 % до загального обсягу фінансування); 3) коштів іноземних інвесторів – на 125,3 млн грн (0,9 %); 4) інших джерел фінансування – на суму 1704,2 млн грн (що становить 11,8 %) [2].

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (2013–2020 рр.), млн грн

Джерело фінансування	Рік							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Усього, у т.ч. за рахунок коштів:								
– власних	6973,4	6540,3	13427,0	22036,0	7704,1	10742,0	12474,9	12297,7
– державного бюджету	24,7	344,1	55,1	179,0	227,3	639,1	556,5	279,5
– іноземних інвесторів	1253,2	138,7	58,6	23,4	107,8	107,0	42,5	125,3
– інших джерел	1311,3	672,8	273,0	991,1	1078,3	692,0	1147,0	1704,2

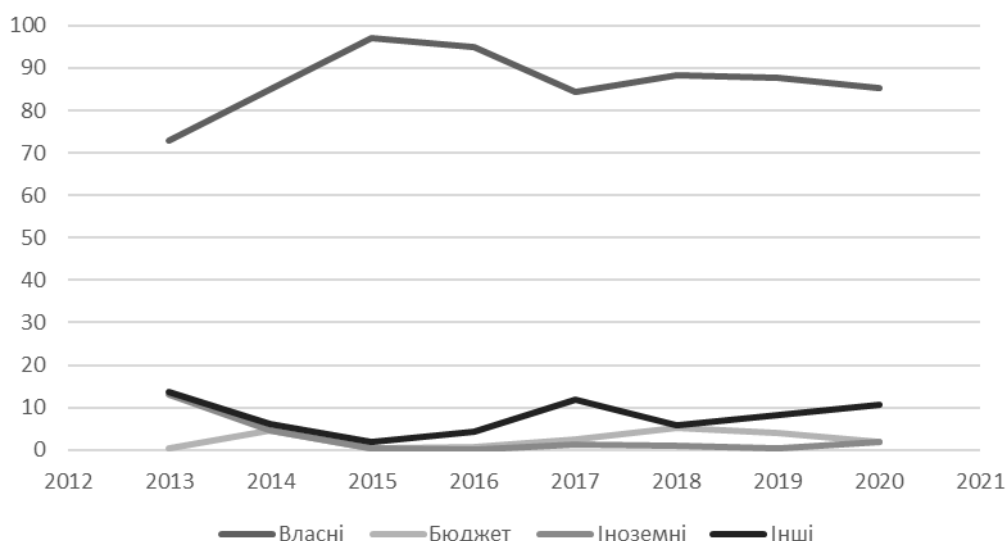

Рис. 1. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств*
*сформовано на основі [2]

Аналіз динаміки джерел фінансування свідчить, що протягом 2014–2015 років істотно зростала частка фінансування інновацій за рахунок власних коштів (з 85,0 до 97,2 %, тобто на 12,2 відсоткових пункти). В подальшому спостерігається тенденція до її зменшення і в 2020 році вона склала – 85,4 %.

Щодо фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за рахунок коштів державного бюджету, то цей рівень у 2013–2016 роках був дуже низьким. Протягом 2017–2018 років відслідковується зростання частки цих інвестицій до 2,5 та 5,3 %, відповідно. В 2019 році відносний рівень фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів державного бюджету знов зменшився до 3,9 %, а в 2020 році взагалі він становив 1,9 %.

Частка фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України іноземними інвесторами у 2013 році становила 13,1 %. З 2014 року спостерігається помітний її спад (у 2014 році – 4,5 %, у 2015 – 0,4 %, у 2016 – 0,1 %). Тобто іноземні інвестори в 2015–2016 роках майже припинили фінансувати інноваційну діяльність в Україні. Ми це пов'язуємо з недовірою інвесторів та високими інвестиційними ризиками у зв'язку з початком воєнних дій в Україні та антитерористичних операцій. У 2017–2018 роках частка фінансування почала зростати і досягла 5,2 %. Проте у наступних роках знов відбулося різке зменшення фінансування інновацій в Україні. Так, у 2020 році відносний рівень фінансування інновацій іноземними інвесторами становив 1,9 %.

Слід зазначити, що політика фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств потребує комплексного підходу до вивчення. Так, на нашу думку, на сьогодні необхідним є вирішення питань, пов'язаних із своєчасною діагностикою ефективності діючої на підприємствах політики фінансування. Особливо це важливо в умовах досить нестійкого становища ринкової ситуації в Україні і необхідністю швидкого реагування й адаптації до вимог ринку.

Якщо діюча політика фінансування інноваційної діяльності підприємств промисловості виявляється неефективною, то необхідно оптимізувати джерела фінансування. Для цього, на нашу думку, можна запропонувати: розробку комплексних інвестиційних проектів на державних та регіональних рівнях; створення неприбуткових інституцій, які б сприяли залученню іноземних інвестицій; запровадження інвестиційних податкових канікул в пріоритетних напрямках тощо [1].

Висновки. Під час дослідження нами був проведений аналіз динаміки джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств та їх структури. Результати проведених розрахунків свідчать, що інноваційна діяльність в Україні фінансується переважно за рахунок власних коштів. Державне фінансування з бюджетної системи України становить лише 1,9 %. Протягом останніх років відбулося різке зменшення фінансування інноваційної діяльності в Україні іноземними інвесторами. Це відбувається в результаті недовіри інвесторів та високими інвестиційними ризиками у зв'язку з початком воєнних дій в Україні та антитерористичних операцій. Тож було зроблено висновок, що інноваційна діяльність в Україні та її фінансове забезпечення характеризуються дуже високим ступенем невизначеності й ризику і потребують активізації.

Враховуючи світовий досвід, ми пропонуємо розширити типову структуру джерел фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств України, що дозволить ефективно впроваджувати та комерціалізувати інновації, забезпечуючи їх рентабельність.

Література

1. Руденко І. В., Постольна Н. О., Голованова О. М., Приходько Т. М., Золотоверха В. П. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств України. *Науковий журнал «ScienceRise»*. 2019. № 5 (58) С. 19–24. Режим доступу: <http://journals.urau.ua/sciencerrise/article/view/168779/169060> (дата звернення: 09.11.2022).
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstst.gov.ua/> (дата звернення: 09.11.2022).
3. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 26.11. 2015 р. № 848-VIII. URL: <http://rada.gov.ua/laws/shou/848-19/> (дата звернення: 09.11.2022).